

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	(ก)
คำปรารภ.....	(ข)
บทคัดย่อ.....	(ง)
Abstract	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(บ)
สารบัญเอกสารกฎหมายรัฐธรรมนูญ	(ป)
สารบัญคดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	(ผ)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกประเทศที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ.....	11
1.2.1 ระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข.....	11
1.2.2 ลำดับศักดิ์ของพระมหากษัตริย์.....	13
1.2.3 ปรัชญากรณีตัวอย่างหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การนำประเพณีการปกครองมาใช้.....	14
1.2.4 บทบาทและความสำคัญด้านภูมิรัฐศาสตร์.....	15
(Geo-Politics) และอิทธิพลระบบกฎหมายของประเทศ ที่นำมาศึกษา	
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	16
1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	17
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	17
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	18
1.7 โครงสร้างรายงานวิจัย	18
บทที่ 2 นิติวิธีว่าด้วยการตีความ : หลักการทั่วไป กรอบทฤษฎี และแนวปฏิบัติ.....	22
2.1 บทนำ.....	22
2.2 หลักการตีความกฎหมายโดยทั่วไป.....	24

2.2.1	การค้นหาคความหมาย	24
2.2.2	การตีความโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ลำดับศักดิ์แห่งกฎหมาย	28
2.2.3	การตีความโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหา บทบัญญัติกฎหมายทั้งฉบับ	30
2.2.4	การตีความโดยคำนึงถึงหลักการเหตุผล และเจตนารมณ์แห่งกฎหมายของผู้ร่างฯ	32
2.3	ทฤษฎีว่าด้วยการตีความกฎหมาย	32
2.3.1	ทฤษฎี “Literal Rule”	32
2.3.2	ทฤษฎี “Mischief Rule”	35
2.3.3	ทฤษฎี “Golden Rule”	36
2.3.4	ทฤษฎี “Purposive Approach”	38
2.4	แนวทางการตีความกฎหมายในลักษณะต่างๆ	41
2.4.1	การตีความกฎหมายของประเทศ Common Law.....	41
	(1) การตีความตามตัวอักษร (Textual).....	41
	(2) การตีความโดยคำนึงถึงสาระสำคัญ (Substantive)...	42
	(3) การตีความโดยอนุโลม (Deference)	43
2.4.2	การตีความกฎหมายของประเทศ Civil Law โดยเฉพาะประเทศยุโรป.....	44
	(1) การตีความตามตัวอักษร (Grammatical Interpretation).....	44
	(2) การตีความโดยคำนึงถึงรากประวัติศาสตร์ กฎหมาย (Historical Interpretation).....	44
	(3) การตีความโดยคำนึงถึงความสอดคล้องเป็นระบบ ของกฎหมาย (Systematic Interpretation)	44
	(4) การตีความโดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์แห่งกฎหมาย (Teleological Interpretation).....	45
2.5	บทสรุป	45

บทที่ 3 รัฐธรรมนูญกับประเพณีการปกครองประเทศไทย

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข.....47

3.1 บทนำ.....47

3.2 ความเป็นมาของการนำประเพณีในการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ.....48

3.2.1 รัฐธรรมนูญที่ได้มีการบัญญัติเรื่องการนำประเพณี

การปกครองมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ....49

3.2.2 ธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญชั่วคราว52

(1) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2502.....52

(2) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2515.....53

(3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2519.....54

(4) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2520.....54

(5) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2534.....55

(6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช 2549.....55

(7) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช 2557.....55

3.2.3 รัฐธรรมนูญฉบับถาวร58

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....58

(2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560.....59

3.3	แนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำตัดสินของศาลอื่นๆ.....	60
3.3.1	แนวคำวินิจฉัยขององค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระบบรัฐสภา.....	60
3.3.2	แนวคำวินิจฉัยขององค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระบบศาลยุติธรรม.....	61
3.3.3	แนวคำวินิจฉัยขององค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระบบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	63
3.3.4	แนวคำวินิจฉัยขององค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระบบหัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด.....	63
3.3.5	แนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	64
	(1) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543.....	65
	(2) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2559.....	67
3.3.6	นิติวิธีที่ได้จากแนวคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับ การนำประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ.....	68
	(1) เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะปรับใช้ แก่กรณี.....	68
	(2) หลักการที่มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ ที่ผ่าน.....	69
	(3) หลักการต้องเป็นที่ยอมรับ (Accepted Norms).....	69
	(4) หลักการต้องเกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐาน ทางรัฐธรรมนูญ.....	70
	(5) หลักการต้องเกี่ยวข้องกับหลักการของระบอบ การปกครอง.....	70
	(6) หลักการต้องถูกต้องตามทำนองคลองธรรม หรือตามหลักนิติธรรม (Rule of Law).....	71
3.4	เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับการสร้างประเพณี ทางรัฐธรรมนูญ.....	72
3.4.1	การสืบราชสมบัติ.....	72

3.4.2	นายกรัฐมนตรีพระราชทาน	76
3.4.3	การลงพระปรมาภิไธย.....	79
3.4.4	การปฏิวัติรัฐประหาร	83
3.4.5	พระราชวินิจฉัย.....	94
3.4.6	การอภัยโทษ.....	97
3.5	บทสรุป.....	98

บทที่ 4 การปกครองในระบอบกษัตริย์ : ภูมิหลังและประเพณี

ทางรัฐธรรมนูญ.....	102
4.1 บทนำ.....	102
4.2 การปกครองในระบอบกษัตริย์.....	112
4.2.1 ตำแหน่งและลำดับศักดิ์พระมหากษัตริย์ที่ปรากฏ ในปัจจุบัน	112
(1) ประเทศที่มีจักรพรรดิ (Emperor) เป็นประมุข.....	112
(2) ประเทศที่มีพระราชา (King) เป็นประมุข	113
(3) ประเทศที่มีสุลต่าน (Sultan) หรือเอมิร์ (Emir) เป็นประมุข	114
(4) ประเทศที่มีราชรัฐ (Grand Duchy) เป็นประมุข... ..	114
(5) ประเทศที่มีเจ้าชายผู้ครองราชรัฐ (Principality) เป็นประมุข	115
(6) ประเทศที่มีพระสันตปาปา (Pope) เป็นประมุข	115
4.2.2 การปกครองโดยพระมหากษัตริย์ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก.....	115
(1) ระบอบกษัตริย์ของอังกฤษและกลุ่มประเทศ ในเครือจักรภพ	115
(2) ระบอบกษัตริย์ของกลุ่มประเทศในยุโรป.....	116
(3) ระบอบกษัตริย์ของกลุ่มประเทศอิสลาม ในตะวันออกกลาง	117
(4) ระบอบกษัตริย์ของกลุ่มประเทศในแอฟริกา.....	117
(5) ระบอบกษัตริย์ของกลุ่มประเทศในเอเชีย และแปซิฟิก	118

4.2.3	รูปแบบการปกครองในระบอบกษัตริย์.....	119
(1)	ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy).....	119
(2)	ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข (Constitutional Monarchy).....	119
4.2.4	การสืบราชสมบัติ (Succession)	120
(1)	การสืบราชสมบัติตามหลักสายเลือด (Hereditary Monarchy).....	120
(2)	การสืบราชสมบัติโดยการเลือกตั้ง (Elective Monarchy).....	120
4.2.5	สรุปหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศที่นำมาศึกษา เปรียบเทียบกับประเทศไทย.....	121
4.3	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญ	122
4.4	บทสรุป	126

บทที่ 5 ระบอบการปกครอง ระบบกฎหมาย และรัฐธรรมนูญของอังกฤษ :

	บ่อเกิดแห่งประเพณีทางรัฐธรรมนูญ.....	127
5.1	ภูมิหลัง.....	127
5.2	ลักษณะของระบอบการปกครอง ระบบกฎหมาย และรัฐธรรมนูญอังกฤษ.....	128
5.2.1	การเปลี่ยนแปลงการปกครองและการปฏิวัติในอังกฤษ...	129
5.2.2	รัฐธรรมนูญของอังกฤษ	131
(1)	ประเพณีการปกครอง	133
(2)	การแบ่งแยกอำนาจ	138
(3)	บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลในประเทศอังกฤษ (Judicial Review) และหลักความสูงสุดของรัฐสภา (Supremacy of Parliament)	142
5.3	อิทธิพลของระบบ Westminster System	144
5.3.1	ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (American Jurisprudence).....	145

5.3.2	กลุ่มประเทศในเครือจักรภพ (Commonwealth Realm)	146
5.3.3	กลุ่มประเทศที่มีระบบกฎหมาย Common Law ประเทศ ที่มีการปกครองในระบอบกษัตริย์ และประเทศอื่นๆ	147
5.4	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของอังกฤษ	148
5.4.1	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญในยุคสมัยปัจจุบัน ภายใต้การปฏิรูปกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษ	149
(1)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เป็นมารยาท ในการเสนอร่างกฎหมาย	149
(2)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญกับการลงประชามติ (Referendums)	150
(3)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกิดจาก ธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภา	151
(4)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้ง สมาชิกสภาขุนนาง (สภาสูง)	151
(5)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการควบคุม โดยฝ่ายตุลาการ	153
5.4.2	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่ได้รับการเปลี่ยนแปลง แก้ไขใหม่	154
5.4.3	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่ได้รับการบัญญัติ ให้เป็นลายลักษณ์อักษร	155
(1)	การบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute)	155
(2)	การบัญญัติไว้เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาลอังกฤษ และรัฐบาลท้องถิ่น	156
(3)	การบัญญัติโดยคณะกรรมการของรัฐสภา	156
(4)	การบัญญัติเป็นระเบียบภายในองค์กร หรือคำสั่งต่างๆ	157
5.5	แนวคำวินิจฉัยและนิติวิธีเกี่ยวกับการนำประเพณีทางรัฐธรรมนูญ มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลอังกฤษ	158

5.5.1 คดี <i>Carltona Ltd. v Commissioners of Works</i> (1943)	160
5.5.2 คดี <i>Ibralebbe v The Queen</i> (1968)	161
5.5.3 คดี <i>Madzimbamuto v Lardner Burke</i> (1969)	162
5.5.4 คดี <i>Attorney-General v Jonathan Cape Ltd.</i> (1976)	163
5.5.5 คดี <i>R (Miller) v Secretary of State for Exiting the European Union</i> (2017)	165
5.6 บทสรุป	166

บทที่ 6 กลุ่มประเทศในเครือจักรภพ : กรณีศึกษาประเพณี

ทางรัฐธรรมนูญของออสเตรเลีย	169
6.1 ภูมิหลัง	169
6.2 รัฐธรรมนูญ ระบบกฎหมาย และการตีความของศาลในออสเตรเลีย	170
6.2.1 พัฒนาการทางการเมือง และระบอบการปกครองของออสเตรเลีย	170
6.2.2 รัฐธรรมนูญของออสเตรเลีย	174
(1) กฎหมายในช่วงการตั้งถิ่นฐานของชาวยุโรป (White European Settlement) ในปี ค.ศ. 1788	174
(2) กฎหมายในช่วงที่มีรัฐบาลปกครองตนเองในอาณานิคมทั้งหมด	175
(3) รัฐธรรมนูญฉบับแรก และการปกครองแบบสหพันธรัฐ	176
(4) การเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว	177
(5) อำนาจอธิปไตยของออสเตรเลีย	177
6.2.3 ระบบกฎหมายและการตีความกฎหมาย	177
6.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของออสเตรเลีย	179
6.3.1 วิฤติรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1975	180

6.3.2	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติรัฐธรรมนูญ.....	182
(1)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการทดแทนตำแหน่งวุฒิสมาชิกที่ว่างลง (Casual Vacancies).....	182
(2)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนายกรัฐมนตรีกับประมุขแห่งรัฐ (ข้าหลวงใหญ่ประจำออสเตรเลีย).....	183
(3)	ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหาร	184
6.3.3	บทเรียนจากวิกฤติรัฐธรรมนูญ	185
(1)	การควบคุมโดยศาลสูงในคดีรัฐธรรมนูญ (Judicial Review).....	185
(2)	การบัญญัติประเพณีทางรัฐธรรมนูญให้เป็นลายลักษณ์อักษร (Codifying Conventions)	186
(3)	การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (Constitutional Amendments).....	186
6.4	แนวคำวินิจฉัยและนิติวิธีเกี่ยวกับการนำประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลออสเตรเลีย	187
6.4.1	คดี <i>Sankey v Whitlam</i> (1978).....	187
6.4.2	คดี <i>Sykes v Cleary</i> (1992).....	189
6.4.3	คดี <i>Fardon v Attorney-General (Qld)</i> (2004)	190
6.5	บทส่งท้าย	192
บทที่ 7	กลุ่มประเทศยุโรป : กรณีศึกษาประเพณีทางรัฐธรรมนูญของสเปนและเนเธอร์แลนด์.....	194
7.1	บทนำ.....	194
7.2	สเปน.....	195
7.2.1	พื้นภูมิของประเทศสเปน.....	195
(1)	สเปนภายใต้การปกครองของราชวงศ์ Habsburg ในศตวรรษที่ 16 และ 17.....	195
(2)	สเปนภายใต้การปกครองของราชวงศ์ Bourbons ในศตวรรษที่ 18 และ 19.....	197

(3) การปกครองของสเปนในช่วงสาธารณรัฐที่ 1 (ค.ศ. 1873-74) ถึงช่วงฟื้นฟู (Restoration) ระบอบกษัตริย์ในปี ค.ศ. 1874-1931	200
(4) การปกครองของสเปนในช่วงสาธารณรัฐที่ 2 และการฟื้นฟูราชวงศ์ Bourbons แห่งสเปน ในปี ค.ศ. 1978	201
7.2.2 รัฐธรรมนูญของสเปน	202
(1) Spanish Constitution of 1812	203
(2) Royal Statute of 1834	203
(3) Spanish Constitution of 1837	204
(4) Spanish Constitution of 1845	204
(5) Spanish Constitution of 1869	204
(6) Spanish Constitution of 1873	205
(7) Spanish Constitution of 1876	205
(8) Spanish Constitution of 1931	205
(9) Fundamental Law of the Realm	206
(10) Spanish Constitution of 1978	206
7.2.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของสเปน	208
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การสืบราชสมบัติ	208
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการแต่งตั้ง หัวหน้าของฝ่ายบริหาร	209
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการแสดง ความคิดเห็นของสถาบันกษัตริย์	209
(4) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างประมุขแห่งรัฐและรัฐบาล	210
(5) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการพระราชทาน เครื่องราชและอิสริยยศ	210
7.3 เนเธอร์แลนด์	210
7.3.1 พื้นภูมิของประเทศเนเธอร์แลนด์	210
7.3.2 รัฐธรรมนูญของเนเธอร์แลนด์	212

(1) Bill of Rights 1795.....	212
(2) รัฐธรรมนูญในสมัย Napoleonic Kingdom of Holland	212
(3) รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1815	213
7.3.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของเนเธอร์แลนด์.....	215
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการ การสืบราชสมบัติ.....	215
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่กำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างประมุขแห่งรัฐกับสถาบันทางการเมือง	216
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่ใช้ในการ ทางการเมือง	217
7.4 แนวคำวินิจฉัยและนิติวิธีเกี่ยวกับกรณีนำประเพณีทางรัฐธรรมนูญ มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลสเปน และเนเธอร์แลนด์	219
7.5 บทสรุป	220
บทที่ 8 กลุ่มประเทศอิสลามในตะวันออกกลางและแอฟริกา : กรณีศึกษา ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของจอร์แดนและโมร็อกโก.....	223
8.1 บทนำ.....	223
8.2 จอร์แดน	224
8.2.1 พื้นภูมิของประเทศจอร์แดน.....	224
(1) จอร์แดนภายใต้การปกครองของอังกฤษ (British Mandate of Transjordan)	224
(2) ราชอาณาจักรจอร์แดน (The Hashemite Kingdom of Jordan)	225
8.2.2 รัฐธรรมนูญของจอร์แดน.....	226
8.2.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของจอร์แดน	228
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ ประมุขแห่งรัฐ.....	228
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการแต่งตั้ง หัวหน้าฝ่ายบริหาร	229

(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ การเสนอร่างกฎหมาย	229
(4) ความขัดแย้งและการใช้กำลังระหว่าง สมาชิกรัฐสภา.....	230
8.3 โมร็อกโก.....	230
8.3.1 พื้นภูมิของประเทศโมร็อกโก	231
8.3.2 รัฐธรรมนูญของโมร็อกโก	232
8.3.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของโมร็อกโก.....	233
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การสืบราชสมบัติ.....	233
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการแต่งตั้ง หัวหน้าฝ่ายบริหาร	234
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ อำนาจนิติบัญญัติ.....	234
(4) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการอภัยโทษ	235
8.4 แนวคำวินิจฉัยและวิธีเกี่ยวกับการนำประเพณี ทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลจอร์แดน และโมร็อกโก.....	234
8.5 บทสรุป.....	236

บทที่ 9 กลุ่มประเทศเอเชีย : กรณีศึกษาประเพณีทางรัฐธรรมนูญ ของญี่ปุ่นและภูฏาน.....

9.1 บทนำ.....	238
9.2 ญี่ปุ่น.....	239
9.2.1 พื้นภูมิของประเทศญี่ปุ่น	239
9.2.2 รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น	240
(1) Meji Constitution of 1890	241
(2) Constitution of Japan of 1947	242
9.2.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น.....	243
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การสืบราชสมบัติ.....	243

(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับสถานะ ของสถาบันพระมหากษัตริย์.....	245
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี.....	245
(4) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เป็นมารยาท ทางการเมือง.....	246
(5) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ การกำหนดนโยบายและกฎหมาย.....	247
9.3 ฎฎฎ.....	248
9.3.1 พื้นภูมิของประเทศฎฎฎ.....	248
9.3.2 รัฐธรรมนูญของฎฎฎ.....	249
9.3.3 ประเพณีทางรัฐธรรมนูญในฎฎฎ.....	251
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การสืบราชสมบัติ.....	251
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ การสละราชสมบัติ.....	252
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับสถานะ ของประมุขแห่งรัฐ.....	252
(4) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ หลัก “The King Can Do No Wrong”.....	253
(5) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ พระราชวินิจฉัย.....	253
(6) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการใช้ พระราชอำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Reserve Powers).....	254
9.4 แนวคำวินิจฉัยและนิติวิธีเกี่ยวกับการนำประเพณี ทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลฎฎฎ และฎฎฎ.....	254
9.5 บทสรุป.....	256

บทที่ 10 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	258
10.1 บทสรุป	258
10.1.1 เปรียบเทียบบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของไทยกับประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดให้ศาลนำประเพณีทางรัฐธรรมนูญ มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาล	261
(1) ความแตกต่างเรื่องเนื้อหาของ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	261
(2) ความแตกต่างเรื่องลักษณะและแนวคิดพื้นฐาน	261
10.1.2 เปรียบเทียบแนวคำวินิจฉัยและนิติวิธีในการนำประเพณี ทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ของศาลไทยกับประเทศกลุ่มตัวอย่าง	262
(1) ความแตกต่างเกี่ยวกับแนวคำวินิจฉัยของศาล ที่แสดงการปรับใช้หลักการเรื่องประเพณีทาง รัฐธรรมนูญ	263
(2) ความแตกต่างเกี่ยวกับนิติวิธีของศาลในการ นำประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการพิจารณา วินิจฉัยคดี	264
(3) ความแตกต่างเกี่ยวกับองค์กรชี้ขาดปัญหา เกี่ยวกับประเพณีทางรัฐธรรมนูญ	265
10.1.3 เปรียบเทียบประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกิดจาก การประเพณีปฏิบัติของไทยกับประเทศกลุ่มตัวอย่าง ...	266
(1) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ การสืบราชสมบัติ	266
(2) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับสถานะ ของประมุขแห่งรัฐและความสัมพันธ์ กับสถาบันทางการเมือง	267
(3) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ มารยาททางการเมือง	267
(4) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับ หลักการแบ่งแยกอำนาจ	268

(5) ประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย การกำหนดนโยบาย และการทำสนธิสัญญา	269
10.2 ข้อเสนอแนะ	270
10.2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนิติวิธีการนำประเพณีในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ	271
10.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับศาลรัฐธรรมนูญของไทยในการนำประเพณีในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ	271
(1) การปรับใช้จากบรรทัดฐานคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	272
(2) การปรับใช้ประเพณีทางรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ	272
(3) เมื่อไม่มีประเพณีเช่นว่านั้น	273
10.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับประเพณีทางรัฐธรรมนูญโดยการบัญญัติให้เป็นลายลักษณ์อักษร (Codifying Conventions)	273
บรรณานุกรม	275
ภาคผนวก	287
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการนำประเพณีในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ	288